

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kiviniemi, Ulla

Title: OPEN CAFE : keskusteluja ja koulutyötä

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © 2019 Tekijä

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Kiviniemi, U. (2019). OPEN CAFE : keskusteluja ja koulutyötä. In M. Pennanen, I. Markkanen, & H. L. T. Heikkinen (Eds.), VERME2 testaa : kokemuksia vertaisryhmämentoroinnin soveltamisesta (pp. 24-26). Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7799-3>

OPEN CAFE - Keskusteluja ja koulutyötä Ulla Kiviniemi

Järjestäjät: Kehittämishanke toteutettiin Jyväskylässä ja toimijoina olivat Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitos ja kieli- ja viestintätieteiden laitos sekä Jyväskylän kaupunki.

Osallistujat: Hankkeeseen osallistui luokanopettaja- ja aineenopettajaopiskelijoita 30 sekä työssä olevia perusopetuksen opettajia 22. Vertaismentorointiryhmiä muodostui 8.

Ajankohta: (2017–18, 2018–19).

TOTEUTUS

Open Cafe -toiminta suunnattiin kentällä toimiviin opettajiin ja opettajaopiskelijoihin. Toiminta koostui kahdesta osasta, jotka olivat vertaisryhmätapaamiset ja kouluprojekti. Toimintamuodot muodostivat kiinteän kokonaisuuden, joiden tarkoituksena oli tukea toisiaan. Opiskelijoiden oli mahdollista suorittaa Open Cafe -kokonaisuus Jyväskylän yliopiston luokanopettajakoulutuksen Syventävät ilmiöopinnot 3 -opintokokonaisuuden alla. Ilmiöopinnoissa harjoittellaan tavoitteellisen oppimisprosessin rakentamista oman oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta ja oppimisteemat liittyvät esimerkiksi koulutukseen tai opettajana toimimiseen. Opettajien mentorointiryhmätoiminta tapahtui vapaa-ajalla, kun taas kouluprojekti toteutui heidän koulutyönsä ohessa.

Vertaisryhmätapaamiset toteutettiin Open Cafe -pienryhmissä, joissa oli mukana opettajaopiskelijoita ja työssä olevia opettajia. Vertaisryhmää luotsasi koulutettu verme-mentor ja ryhmät sopivat omista aikatauluistaan ja tapaamisten keskus-

teluaiheista. Vuosittain toiminta aloitettiin kaikkien ryhmien yhteisellä aloitustapaamisella ja lopetettiin yhteisellä lopputapaamisella. Mentorointiryhmät tapasivat lukuvuoden aikana noin seitsemän kertaa ja kutakin ryhmää luotsasi 1–2 mentoria.

Kouluprojektia varten samassa vertaismentorointiryhmässä oleva opiskelija (tai opiskelijapari) sekä työssä oleva opettaja muodostivat yhteistyöparin tai -ryhmän, joka toteutti opetukseen liittyvän projektin opettajan koululla. Projektin aikana opiskelijat tutustuivat opettajan kouluun, luokkayhteisöön ja oppilaisiin ja suunnittelivat yhdessä opettajan kanssa luokkatilanteeseen soveltuvan kouluprojektin. Projektin oli tarkoitus olla sekä hyödyksi että avuksi koululle ja opettajalle. Kouluprojekti saattoi liittyä yhteisopettajuuteen, opetus- tai tutkimustoimintaan luokassa, leirikouluun, luokkaretkiin tai tukioppilas- ja oppilaskuntatoimintaan.

"KURSSIN AIKANA SAIN PALJON SELLAISTA TIETOA, JOTA KOULUTUS EI TUONUT (MUUTEN) TULLESSAAN. [...] TÄMÄ KURSSI OLI EHDOTTOMASTI PARHAIN KAIKISTA YLIOPISTOSSA SUORITTAMISTANI KURSSEISTA."

Toiminnan kaksi osaa täydensivät toisiaan monin tavoin. Vertaismentorointiryhmän keskustelut mahdollistivat toisaalta kiinnostavien käytännön aiheiden nostamisen esiin ja toisaalta aiheiden sitomisen teoreettisiin ideoihin. Kouluprojekti syvensi molemminpuolista kollegiaalisuuden kokemusta ja työssä oppimista. Toiminnallisen projektin liittäminen kokonaisuuteen toimi myös kannustimena opettajan osallistumiselle, koska näin opettaja sai nuoremman kollegan jakamaan arkeaan, ja opetusprojektin

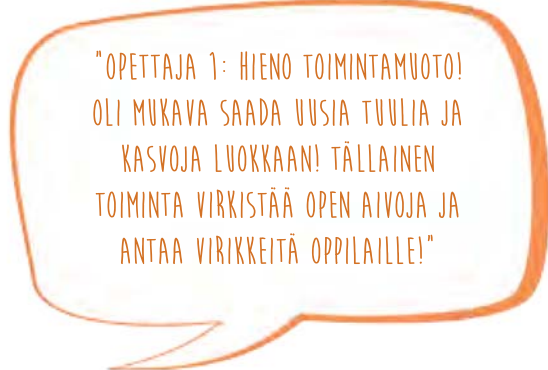
myötä hän sai työhönsä myös uusia näkökulmia ja käytännön hyötyä. Opiskelijalle kouluprojekti tarjosi kollegan kanssa työskentelyä ja itsenäisemmän kokemuksen koulussa työskentelemisestä kuin vahvemmin ohjeistettu opetusharjoittelu. Open Cafe -toteutuksessa lukuvuoden yhteinen aloitustapaaminen kokosi kaikki toimijat yhteen sekä loi yhteisöllisyyttä ja yhteistä ymmärrystä kehittämishankkeen tavoitteista. Erilliset verme-ryhmät kokoontuivat omien aikataulujensa mukaan yhdessä sopimiensa teemojen parissa, mikä lisäsi istuntojen toimivuutta ja antoisuutta. Yhteinen lopputapaaminen kokosi lukuvuoden toiminnan, esitteli toteutettuja kouluprojekteja ja mahdollisti myös palautekeskustelun. Tapaamisessa jaettiin omia kokemuksia ja hyviä käytäntöjä. Kokemusten perusteella Open Cafen kaltainen kokonaisuus sopii opettajankoulutuksen kursitarjonnan osaksi, joka mahdollistaa opiskelijalle opintopisteiden kartuttamisen.

KOKEMUKSET

Piloteissa mukana olleet opettajat kertoivat kehittämishankkeen virkistäneen heidän työskentelyään, auttaneen työssä jaksamisessa sekä avanneen väylän ammatilliseen dialogiin nuoremman kollegan kanssa. Mentorointiryhmät lisäsivät myös vuoropuhelua eri koulujen opettajien välillä.

Opettajat arvostivat kouluprojektissa saamaansa apua koulunpitoon ja resurssiopettajaan verrattavaa työnjakajaa omaan luokkaansa. He kertoivat saaneensa opettajaopiskelijoilta arvokkaita näkemyksiä ja kokemuksia sekä oppineensa heidän toiminnastaan. Opettajat kokivat kehittyneensä ammatillisesti ja kehittäneensä tapaansa toimia opettajana.

Haasteena vertaisryhmätoiminnassa oli toisinaan työssä olevien opettajien ehtiminen ryhmätapaamisiin. Opettajan saattoi olla vaikeaa irrottautua koulutyöstä yllättävien koulutapahtumien vuoksi tai osallistuminen tapaamiseen koettiin raskaana pidettyjen koulutuntien jälkeen. Toimintaan osallistuminen ei myöskään tuottanut työssä oleville opettajille laskennallisia työ- tai VESO-tunteja.

"OPETTAJA 1: HIENO TOIMINTAMUOTO! OLI MUKAVA SAADA UUSIA TUULIA JA KASVOJA LUOKKAAN! TÄLLAINEN TOIMINTA VIRKISTÄÄ OPEN AIVOJA JA ANTAA VIRIKKEITÄ OPPILAILLE!"

Opiskelijat olivat erityisen tyytyväisiä siihen, että kokonaisuus vahvisti opintojen yhteyttä työelämään. Kollegiaalisuuden kokemus opettajien kanssa oli vahva. Kokemukset kouluarjesta loivat realistista kuvaa opettajan työstä ja auttoivat ymmärtämään opettajan työn kokonaisuutta. Opintokokonaisuus auttoi verkostoitumisessa ja kartutti opintoja samaan aikaan. Kun opiskelijat tulivat tutuiksi kouluilla, heille tarjoutui myös mahdollisuus toimia opettajien sijaisina.

Yksittäiset kriittiset palautteet kohdistuivat verme-ryhmän toimintaan: erään opiskelijan mielestä hänen näkemyksiään ei kuultu, ja toisen mielestä ryhmä toimi vahvasti opettajien huolien purkupaikkana. Parissa tapauksessa haasteeksi nousi muutaman opiskelijan opintojen aikatauluttaminen, kun he eivät ehtineet muilta opinnoiltaan tai voimavaroiltaan osallistua kouluprojektiin. Vaikka kouluprojekti avasikin

työelämän kysymyksiä opiskelijalle, joskus sen koettiin antaneen vain vähän tukea opettamisen taitojen kehittymiseen, ja joissakin tapauksissa sen koettiin jääneen etäiseksi istuntojen teemoista.

"EI KOULUPROJEKTI VARSINAISESTI ANTANUT MITÄÄN UUTTA, SILLÄ VASTAAVIA PROJEKTEJA ON KYLLÄ OLLUT: LYHYT AIKA, TUNTEMATON LUOKKA, VALMIS AIHE. ESIMERKIKSI OPETUSHARJOITTELUKSET OVAT VAIKUTTANEET ENEMMÄN AJATTELUUN JA TOIMINTAAN."

EHDOTUKSET

Kehittämishankkeen kokemusten ja pääosin erinomaisten palautteiden perusteella Open Cafe -toimintaa kannattaa jatkaa. Open Cafe -toiminta tuo opettajan-koulutuksen ja koulujen toimijat lähemmäksi toisiaan ja lisää yhteistyötä. Ryhmämuotoinen vertaismentoriointi on edullista järjestää ja pienryhmätoiminta on joustavaa ja tuo kaikkien osallistujan äänen kuulluksi.

Toimintamuoto edistää muun muassa työssä oppimista, hiljaisen tiedon siirtymistä ja opettajien jakamista. Open Cafe sopii erityisen hyvin opintojen loppuvaiheeseen opiskelijalle, koska se suuntaa vahvasti opettajan käytännön työhön ja kouluyhteisön elämään. Siksi se helpottaa siirtymää opiskelijasta ammattilaiseksi.

Opettajien kannalta olisi löydettävä voimakkaampia kannustimia ja palkkioita osallistumisen tueksi, vaikka ryhmätapaamiset ja kouluprojektin kautta saatu arjen apu tuottavat sekä virkistystä että ammatillista yhteistyötä ja oppimista. Yhteistyö Open Cafessa toimii hyvin sekä opettajien että opiskelijoiden mielestä, mutta opiskelijoille on painotettava, että opintojen kaksi osaa (vertaisryhmäkeskustelu ja kouluprojekti) muodostavat kokonaisuuden, ja täysipainoinen osallistuminen edellyttää sitoutumista molempiin. Vertaismentoriointitapaamisten lukumäärä on optimoitava ryhmäkohtaisesti: niiden tulee palkita osallistujiaan olematta liian rasittavia tai vaikeita järjestellä.

"OLEN NYT MYÖS KEVÄÄN AIKANA PÄÄSSYT TEKEMÄÄN SIIJAISUUKSIA MUUTAMASSA ERI KOULUSSA JA OLEN JO NIISSÄ HUOMANNUT ISOJA EROJA TYÖVIIHTYVYYDESSÄ, VAIKKA OLEN SAATTANUT OLLA KOULULLA VAIN YHDEN PÄIVÄN. SIKSI ON HYVÄ, ETTÄ ENNEN VIRAN SAAMISTA PÄÄSEE KOKEMAAN MONIA KOULUJA, JOLLOIN LÖYTÄÄ ITSELLEEN SOPIVAT TYÖTAVAT JA KÄYTÄNTEET. TÄMÄN KURSSIN JÄLKEEN ON NYT HIEMAN HELPOMPI MENNÄ KOHTI TYÖELÄMÄÄ JA OPETTAJAN TYÖTÄ."